

טועמיה - חיים

לחיות עם הזמן בשבת קודש

ערב ש"ק פרשת נצבים-וילך תשפ"ד

הרב **מרדכי אלון שליט"א**

נכתב ונערך משמיעה ע"י תלמידים - לא מוגה

זמני הדלקת הנרות ויציאת השבת:

ירושלים - 17:54 | 19:04

תל אביב - 18:09 | 19:05

חיפה - 18:00 | 19:05

טבריה ומגדל - 18:04 | 19:01

באר שבע - 18:11 | 19:05

עד תומם

וַיֹּאמֶר ה' אֱלֹ-מִשְׁהָ הַנֶּגֶד שֹׁכֵב עִם-אֲבֹתֶיךָ וְקִמְּךָ הַעַם הַזֶּה וְזָנָה אַחֲרַי אֱלֹהֵי נֹכַר-הָאָרֶץ אֲשֶׁר הוּא בָא-שָׁמָּה בְּקִרְבּוֹ וְעִזְבֵנִי וְהִפָּר אֶת-בְּרִיתִי אֲשֶׁר כָּרַתִּי אִתּוֹ. (דברים ל"א, ט"ז)

זה פסוק נורא! זה לא אולי או אם - אלא אמירה חדה, חד-משמעית שלא מתפרשת לשתי פנים! העם יזנה אחרי אלהי נכר הארץ. זו הודעה! והתוצאה של זה -

וְהָיָה אִפִּי בּוֹ בַיּוֹם-הַהוּא וְעִזְבֹתַי וְהִסְתַּרְתִּי פָנַי מִהֶם וְהָיָה לְאֹכֶל וּמִצָּאָהוּ רַעוּת רַבּוֹת וְצָרוֹת וְאָמַר בַּיּוֹם הַהוּא הֲלֹא עָל כִּי-אֵין אֱלֹהֵי בְּקִרְבִּי מִצָּאוֹנִי הִרְעוּת הָאֵלֹהִים. (שם י"ז)

רק אז הם יתעוררו ויבינו שכל הרעות באו עליהם בגלל שהם עזבו את הקב"ה.

וְאֶנְכִי הִסְתַּר אֶסְתִּיר פָּנַי בַּיּוֹם הַהוּא עַל כָּל-הִרְעָה אֲשֶׁר עָשָׂה כִּי פָנָה אֶל-אֱלֹהִים אַחֲרָיִם. (שם י"ח)

אבל משה כבר לא יהיה פה, אז מה התפקיד שלו פה? -

וְעַתָּה כְּתֹב לָכֶם אֶת-הַשִּׁירָה הַזֹּאת וְלַמָּדָה אֶת-בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל שִׁירָמָה בְּפִיהֶם לְמַעַן תִּהְיֶה-לִּי הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְעֵד בְּבִנְי יִשְׂרָאֵל. (שם י"ט)

וכפי שמסביר הרמב"ן שהשירה הזו מתארת לנו את כל מה שהיה, הווה ויהיה בדרך אל "וכיפר אדמתו עמו". שלא יהיו לכם הפתעות. ומה באמת יהיה שם? -

כִּי-אֲבִיאֲנֹו אֶל-הָאָדָמָה | אֲשֶׁר-נִשְׁבַּעְתִּי לְאֲבֹתַי זִכַּת חֶלֶב וְדָבָשׁ וְאָכַל וְשָׂבַע וְדִשְׁן וּפָנָה אֶל-אֱלֹהִים אַחֲרָיִם וְעִזְבוּם וְנִאֲצוּנִי וְהִפָּר אֶת-בְּרִיתִי: וְהָיָה כִּי-תִמְצָאֵן אֹתוֹ רַעוּת רַבּוֹת וְצָרוֹת וְעִנְיָה שִׁירָה הַזֹּאת לְפָנָיו לְעֵד כִּי לֹא תִשְׁכַּח מִפִּי זָרְעוֹ כִּי יִדְעַתִּי אֶת-יִצְרוֹ אֲשֶׁר הוּא עָשָׂה הַיּוֹם בְּטָרֶם אֲבִיאֲנֹו אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי. (שם כ"א)

ואז אומר משה לעם ישראל -

כִּי אֶנְכִי יִדְעַתִּי אֶת-מְרִירָה וְאֶת-עַרְפָּךְ הַקָּשָׁה הֵן בְּעוֹדֵנִי חַי עִמָּכֶם הַיּוֹם מִמְּרִים הַיְתֹם עִם-ה' וְאִף כִּי-אַחֲרַי מוֹתִי. (שם כ"ב)

ולכן הוא ואמר להם -

שתי תוכחות

חז"ל אומרים שמבנה פרשיות השנה בנוי כך שפרשת כי תבוא, על התוכחה שבה, תהיה תיקרא לפני ראש השנה כדי ש-"תכלה שנה וקללותיה". כולנו מכירים את הפיוט המופלא שאיתו אנחנו נכנסים לראש השנה "אחות קטנה", שם סיים הפייטן כל בית במילים הללו, "תכלה שנה וקללותיה", והוסיף בסוף - "תחל שנה וברכותיה", ועל כך כולנו מתפללים.

אנחנו יודעים שיש שתי תוכחות. חז"ל אומרים דבר מעניין, שמבנה הפרשיות הוא שקודם עצרת קוראים את פרשת בחוקותי, שם פרשת התוכחה הראשונה, וקודם ראש השנה קוראים את השניה בפרשת כי תבוא, הכוללת מאה קללות חסר שתיים. ההבדל בין התוכחות הוא שזו של פרשת בחוקותי כוללת בדיוק מחצית מהקללות שיש בבי תבוא, חמישים חסר אחת מול מאה חסר שתיים, וההבדל השני הוא שהתוכחה של בחוקותי נאמרת ע"י הקב"ה וזו של כי תבוא ע"י משה רבנו.

רק נשים לב שאנחנו עכשיו, ערב ראש השנה, בערב פרשת נצבים-וילך, ובאמת גם לפני עצרת קוראים תמיד עוד פרשה אחרי בחוקותי - פרשת במדבר (וכך גם אצלנו - הקללות של כי תבוא, לאחריהן תמיד תיקרא פר' נצבים ורק לאחר מכן ראש השנה). ההסבר הפשוט לכך הוא כדי שלא ניכנס ישר לראש השנה מתוך קללות אלא מתוך הידיעה ש-"אתם נצבים היום כולכם", למרות שפרשיות ניצבים-וילך רק מחדדות עד כמה הקללה יכולה להיות ח"ו קשה. נגיע לכך בהמשך אבל נפתח את לימודנו בפרשת וילך, בחלקה הקשה.

הבטחה לזנות העם

גם פרשת ניצבים וגם פרשת וילך עוסקות בתשובה. הן עוסקות בברית שהקב"ה כרת איתנו, ברית שלא תופר לעולם, וגם אם ישראל יחטאו הרי שסופם לעשות תשובה, אבל בעצם סופה של פרשת וילך היא הקדמה לפרשת האזינו, שם מתאר משה רבנו את מגמתה ותוכנה של השירה ואז בא החלק הקשה. נראה את הפסוקים -

רשע מפני שהודיע למשה שיהיו רשעים בישראל כענין שנאמר 'כי לא יחדל אביון מקרב הארץ'...

ועדיין הדברים קשים ומצריכים הבנה - האם יש בחירה? האם יש תשובה? מה אומר פה הרמב"ם?

אגב, הרמב"ם לוקח את זה לדבר נוסף ואומר שזה נכון לא רק לעם ישראל. כשכתוב בברית בין הבתרים "ועבדום ועינו אותם", האם יכולים המצרים לבוא ולטעון שאי אפשר לבוא אליהם בטענות על השיעבוד של ישראל - כי זו גזרה שכבר נגזרה ע"י הקב"ה?

...וכן המצריים כל אחד ואחד מאותן המצריים והמריעים לישראל אילו לא רצה להרע להם הרשות בידו שלא גזר על איש ידוע אלא הודיעו שסוף זרעו עתיד להשתעבד בארץ לא להם...

הרמב"ם עצמו מסיים ואומר -

...וכבר אמרנו שאין כח באדם לידע היאך ידע הקב"ה דברים העתידין להיות.

ועד זה אומר לו הראב"ד בחריפות -

אלה הם אריכות דברים שאינן מתובלים וחי ראשי כמעט אני אומר שהם דברי נערות. (השגות הראב"ד שם)

עם ישראל לא מפר ברית

ובכלל הנושא של הבחירה החופשית הוא הענין המרכזי גם של פרשתנו -

רְאֵה נָתַתִּי לְפָנֶיךָ הַיּוֹם אֶת-הַחַיִּים וְאֶת-הַטּוֹב וְאֶת-הַמָּוֶת וְאֶת-הָרָע. (דברים ל', ט"ו)

מיד נמשיך רק נשים לב לדבר מענין. יש הלכה חשובה שרלוונטית לשבת האחרונה של השנה, וכדאי שבשנה הבאה נשתפר בה כולנו - לימוד "שניים מקרא ואחד תרגום", היינו להשלים את הפרשיות עם תרגום אונקלוס, ובואו נראה מה עושה כאן אונקלוס על הפסוק בו פתחנו. לכאורה, לפי הפסוק מי שיפר את הברית עם הקב"ה יהיה העם בכללותו, כמקשה אחת, ואפו של הקב"ה יחרה בעם הזה, דהיינו בכלולו. נשים לב מה עושה כאן אונקלוס בתרגומו -

וְאָמַר יְיָ לְמֹשֶׁה הֲאֵת שָׁכַב עִם אֲבֹהֶיךָ וַיִּקּוּם עִמָּא הָדִין וַיִּטְעֵי בְּתַר טְעוֹת עַמְמֵי אֲרַעָא דִּי הוּא עַל תְּמִן בִּינֵיהוֹן וַיִּשְׁבְּקוֹן דְּחַלְתֵּי וַיִּשְׁנֹן יַת קְנִימֵי דִּי גְזָרִית עִמָּהוֹן. וַיִּתְקוֹף רְגִזֵּי בְּהוֹן בְּיוֹמָא הַהוּא... (ל"א, ט"ז-י"ז)

התרגום שלו מתחיל מילה במילה, אבל אז, על המילה "ועבדתי" הוא מתרגם - "וישבקון דחלתי"¹, לשון רבים במקום לשון יחיד! ובהמשך כתוב - "והפר את בריתי", ושוב אונקלוס מתרגם ללשון רבים - "וישננו ית קיימי", וכן - "אשר כרתי איתו" - "די גזרית עמהון". "וחרה אפי בו" - "ויתקוף רגזי בהון". הכל הוא הופך מלשון יחיד ללשון רבים! למה? - יש רק הסבר אחד

הַקְהִילוּ אֵלַי אֶת-כָּל-זִקְנֵי שְׁבֵטֵיכֶם וְשִׁטְרֵיכֶם וְאֶדְבַּרְהָ בְּאָזְנֵיהֶם אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וְאֶעֱיֶדָה בָּם אֶת-הַשָּׁמַיִם וְאֶת-הָאָרֶץ. (שם כ"ח)

ואז הוא מבקש לקרוא בפניהם את שירת האזינו -

וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה בְּאָזְנֵי כָל-קְהַל יִשְׂרָאֵל אֶת-דְּבָרֵי הַשִּׁירָה הַזֹּאת עַד תִּמָּם. (שם ל')

שאלה באמונה

על הפסוק שבו פתחנו, שואל הרמב"ם את אחת מהשאלות הקשות ביותר באמונה. הרי כתוב שם שעם ישראל יעזוב את ה' כעובדה מוחלטת, לא כספק. באמצע הלכות תשובה אומר הרמב"ם אמירה ולפיה יש בחירה חופשית לכל אחד, כי אם אין הרי שאין תשובה בעולם -

רשות לכל אדם נתונה: אם רצה להטות עצמו לדרך טובה ולהיות צדיק - הרשות בידו, ואם רצה להטות עצמו לדרך רעה ולהיות רשע - הרשות בידו. (הל' תשובה, ה' א')

ואז הוא שואל שאלה קשה -

...וכתיב וקם העם הזה וזנה אחרי אלהי נכר הארץ הרי גזר על ישראל לעבוד כו"ם ולמה נפרע מהן?!... (שם ו', ה')

זו לא ספקולציה, זו לא פרשנות או הערכה. זו הודעה של הקב"ה למשה שכך יהיה! זו שאלה יסודית, ותשובתו של הרמב"ם היא יסוד האמונה -

...לפי שלא גזר על איש פלוני הידוע [ספציפי] שיהיה הוא הזונה...

זו אכן קביעה של הקב"ה שהעם יזנה אחרי אלהי נכר הארץ, יעזוב את הקב"ה ויפר את בריתו איתו וכתוצאה מכך "יחרה אפו...". והוא נפרע מהם כי הגזרה לא היתה על אדם ספציפי - ...אלא כל אחד ואחד מאותן הזונים לעבוד כו"ם אילו לא רצה לעבוד לא היה עובד, ולא הודיעו הבורא אלא מנהגו של עולם...

זו אמירה קשה מאד של הרמב"ם עד שהראב"ד מתווכח איתו ואומר 'אני לא מבין מה הוא רוצה'. הרי העם הזה הוא כל אחד ואחת מאיתנו! ואם הקב"ה אומר שהעם הזה יזנה, הרי שכנראה זו הדרך וזה מחוייב לקרות. ואם כן - מי הוא אותו יחיד שלא נגזר עליו? הראב"ד כאילו אומר לרמב"ם - מה שאתה אומר זה תיאורטי, אבל עובדתית אני לא מבין מה אתה אומר. אם המציאות שהעם יזנה אחרי א-להי נכר הארץ היא עובדה - אז למה בראת מציאות כזו? מה אתה רוצה ממני, מהאדם הפרטי? וגם אם תגיד - עליך אישית הוא לא גזר, אבל סוף סוף נגזרה הגזרה הזו על העם הזה, והישות הזו שנקראת עם ישראל - עליה זה כן נגזר. זה למה הכוונה!?

...הא למה זה דומה לאומר העם הזה יהיה בהן צדיקים ורשעים, לא מפני זה יאמר הרשע כבר נגזר עליו שיהיה

¹ הקב"ה הוא אינסופי ואי אפשר באמת לעזוב אותו ולכן מתרגם אונקלוס "וישבקון דחלתי" - "ועזבו את יראתי", ואכמ"ל.

להגיע לשם. ונסביר את זה לאט, דרך הרמב"ם ויש כאן הבנה מופלאה;

התחלנו הכל ב-"תכלה שנה וקללותיה", ואומר אדמו"ר בעל השם משמואל מסוכטשוב זיע"א שהכח הזה שהקב"ה עושה אותנו תמימים מתעורר בכל שנה בימים האלה, הימים של ניצבים - וילך ומתוכם מגיעים לראש השנה וליום הכיפורים.

העמימות שבתוכי

המילה "עם" מוסברת בחסידות שזה בא מהמילה "עמום", כמו 'גחלים עוממות', היינו משהו שאיננו בהיר, אינו ברור. הגחלים האלה לפעמים נראות כחתיכות פחם, כמשהו שכבר אינו דולק אבל אם לא נזהרים אפשר לחטוף מהן כווייה. לא רואים אש, הם אינם אדומות, הן עוממות. בדרך כלל התואר "עם" מתאר את החלק הנחות שבינינו, ולעיתים רבות בטעות אנחנו חושבים במושג הזה על חלקים מסוימים בחברה הישראלית - אך זו טעות גדולה. זה מדבר עלינו. יש מילים רבות לתאר אותנו - ישראל, בני ישראל, קהל, עדה, עם. בחטא העגל אומר הקב"ה למשה -

לְדַרְדֹּר כִּי שָׁחַת עַמֶּךָ אֲשֶׁר הֵעֵלִיתָ מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם. (שמות ל"ב, ז')

יש ביטוי - "אין מלך בלא עם". עם נקרא כך מפני שיש לו את האפשרות להיות עמום. יש לו בחירה, יש לו האפשרות לזנות, לא להיראות שורף, לא להרגיש את האש, את החיים. "וגם העם הזה וזנה אחרי א-להי נכר הארץ" - בכל אחד מאיתנו יש את העם, וזה מה שמאפשר לבחירה החופשית להופיע. נסביר;

כדי להגיע לשלימות, לתמימות, אני צריך להתמודד עם הטבע שהוא פעמים רבות חזק יותר ממני. אני יודע שהסדר, מנהגו של עולם הוא, שאחרי מותי "השחת תשחיתון כי אנכי ידעתי את מרייך ואת ערפך הקשה", אני יודע את זה. אבל בפנים, בתוך כל אחד ואחת מכם יש אש בוערת, נצחית ואינסופית. ואני כורת איתכם ברית, ואני מחויב לעמוד בברית הזו - "אתם נצבים היום כולכם לפני ה' א-להיכם... לעברך בברית ה' א-להיך", ומסביר רש"י לפי פשוטו של פסוק, שהקב"ה כביכול אומר - 'אני חייב לעמוד בברית הזו, נשבעתי. אני לא יכול להפר את השבועה'. הכל יכול אינו יכול להפר את השבועה. 'והברית הזו תתקיים ואתם תופיעו את האינסופיות ואת האלוקות שלכם. היא תגלה', אבל הוא מבקש מכם - אתם, אל תהיו כפויי טובה, תעשו גם אתם את החלק שלכם, תנסו. "וקם העם הזה וזנה" פירושו בעומק הוא שמצד העם שבתוכי, אלמלא יש את האפשרות הריאלית של 'זנה' אני לא עובר את התהליך האמיתי של ההתפכות וההגעה אל האלוקות מתוכי, מתוך יצירת הכלים ממני. וחושוב להסביר את זה לאט; כך מתנהל הקב"ה עם עולמו ועוד יותר עם עמו. דוגמא - הקב"ה עמד להוציא אותנו ממצרים, אומר לו משה לקב"ה - אם העם הזה ייצא ממצרים איך הם ידככו? הרי הם במ"ט שערי טומאה, איך הם יגיעו לזה? אומר לו הקב"ה - "בהוציאך

אפשרי, והוא פלא פלאות. כלל ישראל אינו יכול להפר את הברית. יכולים להיות רבים, אגב - גם מיליונים, חב העם, אבל לא הכלל! כלל ישראל אינו מפר את הברית.

תמים תהיה

מורי ורבותי, יש כאן דבר פלאי ובו נתחיל את הכל. ראינו שהפרשה מסתיימת במילים -

וַיְדַבֵּר מִלְּשֵׁה בְּאֲזְנֵי כָל-קְהַל יִשְׂרָאֵל אֶת-דְּבַרֵי הַשִּׁירָה הַזֹּאת עַד תִּמָּם. (שם ל')

הפשט הפשוט הוא שמשה דיבר את דברי השירה עד סיומם של הדברים, אך על זה שואל השפת אמת זיע"א שזה לא הגיוני כי אם כן, זה היה אמור להיאמר בסוף שירת האזינו ולא לפני שהיא מתחילה, ולכן מבאר השפ"א בשם סבו, החידושי הרי"מ זיע"א שהכוונה היא עד שהוא עשה אותם, את ישראל, תמימים. לא עד תומם של דברי השירה או התורה, אלא עד תומם של כל אחד ואחת מנדחי ישראל, עד שהוא יתמם. אנחנו מכירים את המילה תמים; בבהמות הכוונה היא שהבהמה היא ללא מום או פגם, כך היא נולדה, אבל יתכן שבהמשך ייפול בה מום והיא כבר לא תהיה תמימה. לעומת זאת, אצל בני אדם, תמים הוא תהליך המתאר את כל החיים - איך אתה לוקח את כל המומים שיש בך, וכולנו כולנו בעלי מומים כאלה ואחרים, ואתה מצליח להיתמם -

תָּמִים תְּהִיָּה עִם ה' אֱלֹהֶיךָ. (שם י"ח, י"ג)

לא 'תמים נולדת', אלא 'תמים תהיה'. נכון, אמא שלך תמיד אמרה לך שאתה תמים, כפרה, מתוק, מלאך, נשמה וכו' - אבל אתה לא תמים אלא "תמים תהיה", בלשון עתיד. יש סדר להביא אותך לשלמות הזו. "שְׂגִיאוֹת מִי יָבִין מִנְּסֻתוֹת נִקְנִי. גַּם מִזִּדִּים חֲשֹׁךְ עֲבָדְךָ אֶל יְמִשְׁלוֹ בִּי אֶזְ אֵיתָם וְנִקִּיתִי מִפֹּשַׁע רָב" (תהילים י"ט, י"ד) - תעזור לי מהשגיאות שלי, מהנסתרות שאני לא מודע להן, מהשריטות שנסתרות ממני, תעזור לי מהזדונות שלי שאני מודיע שיש בי - "גם מזדים חשך עבדיך", וכשהם לא ימשלו בי ואז השגגות יתנקו - "אז איתם", כלומר אז אהיה תם. בעברית תמים זה תהליך ואיתם היא ההתרחשות שהאדם עובר כל חייו. זה תהליך התשובה.

ר' זושא מאניפולי זיע"א היה אומר שתחילת התשובה איננה ב-א' אלא ב-ת', כי ה-ת' היא הא', האות הראשונה, של "תמים עם ה' אלוקיך". המילה ת'ש'ו'ב'ה', לפי ר' זושא, מורכבת מאותיות שכל אחת מהן היא אות ראשונה במילה ובפסוק - הרב הצדיק רבי משולם זוסיא מאניפולי אמר, כי הוא... יחלק את התשובה לחלקים, כי תשוב"ה, ראשי תיבות - ת' - "תמים תהיה עם הוי"ה אלוקיך". ש' - "שויתי הוי"ה לנגדי תמיד". ו' - "ואהבת לרעך כמוך". ב' - "בכל דרכיך דעהו". ה' - "הצנע לכת עם אלוקיך". (היום יום ג' תשרי)

ולמה באמת מתחילים ב-ת'? כי השאלה היא האם אתה יודע שאתה יכול להגיע בסוף לתמימות הזו, לשלמות הזו. זה לא תלוי בך - אתה עצמך לא יכול, אלא הקב"ה הוא שיביא אותך לשם, אבל אתה עובר את כל התהליך כדי לדעת שאתה יכול

תמים - בעבודה שלנו מלמטה ואז הוא מקבל את הכח מלמעלה. "עד דשלימו" כפי שתירגם אונקלוס.

ולכן לכל יחיד ויחיד קיימת נקודת האינסוף של כלל ישראל, יש בו את הנקודה האינסופית הזו שהוא יהיה בברית ויגיע לתשובה שלמה, "כי סוף ישראל לעשות תשובה ומיד נגאלין", אבל התהליך הזה עובר במילים פנימיות, לא באור ישר, שבא מלמעלה למטה, כמו שהיה במעמד הר סיני, אלא ב-'אור חוזר' מלמטה למעלה. וכשהאור הוא חוזר - יש פי שניים אור. כשאתה מגיע למקום הנמוך ביותר, בנפילה העמוקה שלך, אתה מתחיל להתרומם מלמטה חזרה, ואז נוצר שם אור כפול - גם זה שבא מלמעלה וגם זה שמתרומם מלמטה.² הוא מתחיל את התהליך של "עד תומם", התהליך שהתחיל בתחילת הפרשה ב-"וילך משה", ומסתיים כעבור שלושים פסוקים (כמנין ימי חודש אלול, פסוק ליום) ב-"עד תומם".

בניית הכלים

אני מבקש לעבור ולדבר עכשיו קצת על מה שחוויו בולנו במהלך השנה, עם ישראל. השבוע לפני שמונים וחמש שנה פרצה מלחמת העולם השנייה. גרמניה הנאצית פלשה לפולין ואנחנו הפכנו לאפר. התאריך היה י"ז אלול תרצ"ט והיום היה יום שישי, ערב פרשת כי תבוא - ממש כמו השנה. בפולין התגוררו אז כ-3.3 מיליון יהודים ובסוף המלחמה נותרו מהם 380 אלף בלבד. כתשעים אחוז הפכו לאפר, ומהם קמה המדינה. קום המדינה היה באור מלמעלה למטה, כמו במעמד הר סיני; אנחנו אמנם עשינו הרבה, היה רצון גדול מלמעלה אבל בסופו של דבר היינו אודים מוצלים, אפר, ומדינת ישראל, לענ"ד, קמה באור ישר שזרח עלינו מלמעלה, כמו שבמעמד הר סיני באנו ממלחמת עמלק ואור עליון מופלא האיר עלינו. הערבים בצפת, ביפו, בקטמון וכו' ברחו מאליהם. כך היה גם במלחמת ששת הימים, שהיא לדעתי סופה האמיתי של מלחמת השחרור - אנחנו לא תכננו לכבוש ולנצח, אפילו השתדלנו שירדן לא תצטרף למלחמה וכו', ואז פתאום, תוך ששה ימים שטחה של המדינה הוכפל ביותר מפי שתיים, והיינו בירושלים ובגולן, ובשומרון ובסיני. מוטה גור, שהיה מח"ט הצנחנים, הגיע לירושלים עם מפות של אל-עריש ולא היה לו מושג איך מגיעים להר הבית. זקנות ממאה שערים ומבית הכרם כיוונו אותו לעיר העתיקה. חלק מהחיילים הקדושים שנהרגו בקרב על ירושלים פשוט לא ידעו איך להיכנס לשם, אבל מי שנכנס - העיר נפלה לידי בלי שום מאמץ, ממש מהשמיים. המחשבה השלטת הייתה שאם ניכנס למלחמה לעיר העתיקה - מיד נובס. מספיק שיעמדו שם מולנו עם אבנים.

מח"ט נוסף שחלש על האזור שמג'נין ועד ירושלים (חטיבה אחת על כל השטח הזה!) היה משה בר כוכבא (בריל), דמות מיוחדת. שמעתי ממנו אישית - 'לא היו לנו מפות מדויקות ופשוט צעדנו

את העם ממצרים תעבדון את האלוקים על ההר הזה". כלומר, אני אביא את העם להר סיני. נשים לב - כשיצאנו ממצרים היינו במ"ט שערי טומאה, באפר של האפר, והגענו להר סיני. ומה קרה שם? - שם הגיע אור עליון מלמעלה, קולות, לפידים, ברקים, "וירא העם", מצד היותנו עם, ואנחנו חייבים את העמימות הזו, אנחנו חייבים, לא יכולים להסתנוור מהאש האינסופית הזו - "וינועו ויעמדו מרחוק". העם לא יכול היה לעמוד בזה והם אמרו למשה - "דבר אתה עמנו ונשמעה ואל ידבר איתנו א-להים פן נמות", כלומר, האור הזה בא עלינו מלמעלה ולנו אין את הכלים להכליל אותו. אומר להם משה רבנו - "אל תיראו כי לבעבור נסות אתכם בא הא-להים". הקב"ה בא בעצם להרים אתכם לגובה אדיר ולגלות לכם שיש בתוככם את הכח הגדול הזה. נו, זה דבר נפלא, לא? אבל מה קורה מיד אחרי זה, אחרי מעמד הר סיני? - נפלנו בעגל. כי עכשיו מגיע שלב ב' והוא "וקם העם הזה זונה", גלות. למה? כי האור מופלא אבל העם עודנו עמום והוא צריך להזדכך, ולעבור את התהליך הזה. בא הקב"ה ואומר למשה - 'מספיק, אני לא ממשיך איתם. הם הפרו את בריתי ועזבו אותי, אז אני מפר איתם'. אומר משה לקב"ה - 'לא!', ואז עוברים תהליך שעיקרו ושיאו מביא אותנו לארבעים הימים של אלול, ובסופם אנו מגיעים ליום הכיפורים שם נקבל את התורה מחדש. יום חתונתו של הקב"ה איתנו. מתן תורה השני, קבלת התורה של יום הכיפורים, הוא השלב שבו הכלים מוכנים מלמעלה. כלומר התהליך הוא שהאור הגדול יגיע כדי לעורר בי את נקודת האלוקות, ובלי שהיא תתעורר לא אוכל לפעול פה בעולם, העם שבי יזנה ויחטא בעגל, וזה יביא אותנו לקבל את התורה מחדש, במובן של אלול ויום הכיפורים. אנחנו נכין את הכלים לקראת קבלת התורה שמלמעלה. אבל גם זה אין הוא סוף הסיפור, התהליך לא מסתיים ביום כיפור אלא אז נגיע אל הסוכות ולשמחת תורה (ובשנה הנוכחית יש משמעות גדולה מאד לשמחת תורה, ולהלן), ושם נגיע וניכנס להיות בצילא דמהימנותא, עם הקב"ה ממש. כלומר חייבים להיות שלשת השלבים האלה - השלב הראשון אחרי האפר של מצרים, ואי אפשר לצאת מהאפר הזה וזה מה ששאל משה רבנו את הקב"ה כשאמר - רבש"ע, "מה זכו ישראל?". אי אפשר במציאות של בשר ודם לזכך ולהעלות את מי שהגיעו למ"ט שערי טומאה. המום שאחז בהם הוא כל כך חזק שלא ניתן להוציא את זה מהם בשום צורה שאנחנו יכולים לקלוט. ואז מגיע הקב"ה ואומר 'אני אבוא בהר סיני והעם יראה קולות ולפידים עליונים באופן שזה ייצא ממנו'. כלומר, אז יתחיל תהליך שהעם ראה וקיבל, ונקודת האלוקות שבו מתחילה להתעורר אבל היא חבויה בפנים, היא עמומה, ומפה יש לו כח להתחיל לבנות בעצמו את הכלים. מעכשיו הוא מתחיל את התהליך של "תמים תהיה". "עד תומם" - עד שנגיע בסוף לשלמות הגדולה, שהוא ייקרא

² וכמו שאנו רואים שהשמש מחממת בנקודה הנמוכה הרבה יותר מאשר בקומות הגבוהות, ואכמ"ל.

ולצאת מהעמימות הזו, מהעמימות הזו, כל רגע ורגע שתפוצץ בכך.

לנצח את הטבע

על הפסוק בפרשת וזאת הברכה -

תורה צוהינו משה מורשה קהלת יעקב. (דברים ל"ג, ד')

אומר רש"י שאלו אותם הצדיקים של כל הדורות שבשעה שהיה המצב הכי קשה בעולם הם קמו ואמרו 'התורה אשר צוה לנו משה היא קהלת יעקב', ואתה יכול להיות הצדיק של הדור הזה שעושה את זה. יש בכך את העם שיזנה, ויש בכך את אותה נקודה פנימית שיכולה להתפרץ והיא זו שתנצח בסוף. אתה בדרך להיותם, "עד תומם". כשמבינים את זה - זו הקדמה לכל החיים. לשירת האיזון, לראש השנה, זו תשובה.

תמיד הסתפקתי בנוסח הפסוק "וקם העם הזה וזנה". מה הכוונה שהוא קם? הוא יושב קודם שהוא צריך לקום? למה לא כתוב "וזנה העם הזה"? - אלא זה כמו שקין קם על הבל אחיו ויהרגהו. 'לקום' זה שהעם יהיה יותר חזק מהנקודה הפנימית. יש לו יותר רייטינג בעולם הזה ולכן הוא מצליח לקום - אבל אני ערב לכם', אומר לנו הקב"ה, 'שאני לא אשחרר עד שכל אחד מכם יגלה את נקודתו הפנימית'. אכן, בדרך מאד מאד יכאב, אבל ברגע שאני יודע שהדרך היא רק הסתרה, "ואפילו בהסתרה שבתוך ההסתרה שם בוודאי נמצא ה' יתברך", אז אני יודע שאני יכול עכשיו לפרוץ את העם הזה, וזה יכול להתרחש בכל שניה. וגם התהליך כולו, אנחנו צריכים להיות מודעים שזה מנהגו של עולם, והוא יכול לקרות בכל שניה - שהעם יקום ויזנה, יקום על הנקודה הפנימית (וזוהו חטא העגל, זה הכח שאחרי האור הגדול שחודר אותך ואתה מתעורר מבפנים - והעם לא רוצה את ההתעוררות הזו, העם הוא הנפש הבהמית, וזה רצון הקב"ה, שזה יגיע ככה, מתוך הכלים שלך).

תכלה שנה וקיללותיה

זה דבר מופלא, וכשקולטים את זה אפשר להבין את מה שבו פתחנו ובכך נעמוד. אמרנו שפרשת כי תבוא היא מצד "תכלה שנה וקיללותיה". בפרשת בחוקותי אנחנו נמצאים לקראת מעמד הר סיני וקבלת התורה בפעם הראשונה, שם אומר הקב"ה את מ"ט התוכחות שלו, אבל בפרשת כי תבוא, כשאנחנו לקראת ראש השנה ויום הכיפורים, מתן תורה השני, לוחות שניים, שם מזדככים הכלים באור חוזר וכפי שראינו - אור חוזר הוא פי שניים ולכן גם התוכחה היא כפולה, ולכן צריכה להופיע בתווך פרשת נצבים - "אתם נצבים היום כולכם", קיימים לעולם ולעולמי עולמים, כי אתם עומדים לקבל תורה של לוחות שניים, של יום הכיפורים, אז זה צריך לבוא מפי שניים.

מה המשמעות של "תכלה שנה וקיללותיה"? העולם חושב שהכוונה לסיום הקללות, אבל בעומק 'תכלה' זה שכל המציאות תזדכך, וכל הקללות האלה ובעז"ה שלא נראה אותם יותר אפילו לא פעם אחת, הם יהיו הזיכוכך שלנו לקראת "תחל שנה וברכותיה". 'תכלה' זה מהמילה 'כלי'. פרשת התוכחה

את כל הדרך מירושלים ועד ג'נין, וזיהינו את הכפרים רק לפי האנשים שעמדו מולנו עם דגלים לבנים'. אני הייתי ילד בסוף כיתה ב', ויחד עם אחי הגדול, שהיה גדול ממני בסה"כ בחמש שנים, צעדנו בקסבה של חברון בחופשיות כשכל הערבים התכופפו לכבודנו. זה היה אור עליון שלא ידענו מה עושים איתו. רק היום אנחנו מבינים את זה. ואז התחיל חטא העגל שמורכב משני חלקים - האחד זחיחות, והשני מחוסר הבנה ובלבול של מה התפקיד שלנו. כל אחד משך לכיוון אחר. בעצם מאז מלחמת ששת הימים לא היתה עוד מלחמה אלא רק מבצעים. היה האסון של מלחמת יום כיפור ואז רק מבצעים, כשאנחנו חושבים שאנחנו מתריעים את כולם, עד שבשמחת תורה האחרון נכפתה עלינו המלחמה האדירה, המופלאה והנוראית והקשה הזו של שנת תשפ"ד, והיא באה ואמרה - עכשיו אתם תכינו את הכלים, אתם מתוככם צריכים להיות ראויים. תכינו את הכלים בעצמכם.

תראו את י"ז אלול תשפ"ד, שמונים וחמש שנה אחרי י"ז אלול תרצ"ט, נביט בימים האחרונים ומה קורה לנו. אני יודע שהפחד של כל אחד הוא - 'מה יהיה מחר? והאם תהיה הפסקת אש או לא וכו'?', אבל זו הטעות שלנו. "עד תומם" אומר שבסוף השירה יש גאולה שלמה, ואליה אני לא מסוגל להגיע בעצמו, הקב"ה מתמים אותי, אני פועל אבל כדי שהכלים יוכלו לפעול, כלים שהתחילו באפר - אני חייב שהקב"ה יתמם אותי. בהמה היא תמימה כי היא נולדה כך ואילו אצל אדם זה הפוך - אם הוא לא מודע למומים שיש בו הוא לא יוכל להיתמם לעולם, אבל בשביל להבין את המומים האלה הוא צריך לדעת שבמקור הוא אלוקות, ושהקב"ה יתמים אותו ויעביר אותו את כל התהליך ויהיה בו אור עליון שאיתו הוא יוכל לפעול וכך הוא יגיע ליום הכיפורים ומשם לסוכות ולשמחת תורה. כן - שמחת תורה. הוא עוד יגיע לשם - "וכבר הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה ומיד הם נגאלים" (רמב"ם הל' תשובה ז', ה'). אני מוכרח להבין ולהפנים את המושג "תמים תהיה עם ה' אלוקיך" כלומר את הידיעה שהקב"ה ייצר פה תהליך הנקרא היתממות. כמה הפכנו את המילה הזו בסלנג המודרני שלנו למילה שלילית... זה כל התהליך של האדם בעולם, זה מה שישראל מגלים בעולם - אנחנו מותממים (אם יש מילה כזו בעברית...). יש בנו נקודה אלוקות, העם שבי מסתיר אותה, הוא יזנה "אחרי אלוהי ניכר הארץ", "ואנכי הסתר אסתיר פני" - וזה חלק מהתהליך, ואז הוא יתעורר ויגלה את הכל.

מה שאני חוטא זה בגלל שאני בעל מום והקב"ה מדבר איתי דרך הנפילות שלי. אדם מסרב לקבל את זה אבל זו הדרך שבה הקב"ה מדבר אלינו, ואנחנו צריכים להבין איך להתרומם מזה, להכיר את המומים שלי כדי להיתמם ולעלות למעלה. ואני לא יכול לתרץ ולומר 'טוב, זו גזרה שנגזרה עלי', חלילה. הרמב"ם אומר שזהו מנהגו של עולם כי יש בכך את הכח האלוקי לפרוץ את העמימות הזו, את העם הזה שקם וזנה, אבל דע לך שהעם שבך יקום ויזנה - ואילו אתה הפנימי, כל שניה יכול לעמוד

ומיד הם נגאלים", 'אבל אם הייתי אומר לך "מפך זה לא ישכח', אז היית הולך לבדוק בוואטסאפ מתי זה עומד לקרות עם הגימטריא של הגנרלים, ואני רוצה שתתמקד בדרך. מתי זה יקרה? - זה יכול לקרות עכשיו, בכל רגע, אל תתעסק בשטויות האלה. כי הכל זה נס, כי העם הזה הוא יותר חזק והוא קם עליך, הוא יותר חזק מהנקודה הפנימית, יש לו יותר רייטינג, הנפש הבהמית היא היותר טבעית לך, היא הברירת מחדל שלך והיא מושבת אותך לכיוון שלה. היא חזקה, אבל דע שהנס יכול להתרחש, ואתה יכול לפרוץ אותו, ומנהגו של עולם לא יכול להוות מבחינתך שום תירוץ או הסבר שאין לך בחירה חופשית. בעומק - הבחירה החופשית שלך היא להבין שהכל זה נס אחד גדול ואתה צריך להתבטל לקב"ה והוא יעזור לך להיתמם. אוי, כמה תמימות צריך בשביל זה, כדי לחיות את ההווה - "שיהלך עמו בתמימות ולא יחקור אחר עתידות ולא יצפה..." הקב"ה מתמים אותך, ושירת האזינו הזו יש בה עבר הווה ועתיד, והיא כל התורה כולה - היא העד שלך, שיגלה לך את הכח הפנימי יש בתוכך להיתמם.

בכלים שלי - כלי שחץ

עכשיו אנחנו מבינים למה הפתיחה של התשובה היא ב-ת? כדי שתדע שזה יופיע כי יש לך את הכח הזה. ותדע שהעם הזה קם כל הזמן ותדע גם להסתכל על המכלול, על כל מה שקורה לנו ולראות את הדברים ולהתמלא באמונה וחוזק וכח. אני מאמין באמונה שלמה בעז"ה, שאנחנו בתוך 'תכלה שנה וקללתיה', שאנחנו קרובים מאד ל-'תחל שנה וברכותיה' מתוך כל הזיכוכים הללו ומשמחת תורה, שהייתה כלי זיבוך נוראי, נתפלל שנגיע בעז"ה לשמחת תורה, להיתממות, ל-'אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלהים אין עוד מלבדו' - זה בא בכלים שלך, אתה מגלה את זה. לא כי הערבים בורחים אלא כי אתה בבית. האם שמנו לב מה קורה פה בשבועיים האחרונים? זה פלא עצום, זה "ידו לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם!" כל פעולה כזו שמתרחשת היא גאונות מודיעינית. כמה זלזלנו בעצמנו. זו גאונות צבאית - אבל הפעם בלי זחיחות, בלי שחץ. לפני שנה לא היינו יכולים לומר את זה. זה תוך כדי שאנחנו עושים הכל אבל יודעים שהכל זה הוא ית'. כלים שלנו. פתאום אתה מגלה איך הכל - הביפרים, והאיתורים וכו', זה לא שהערבים פתאום ברחו מצפת או מעכו. זה היה פעם, עכשיו זה בכלים שלנו. עכשיו אנחנו במתן תורה השני, לקראת "עד תומם".

איננה עונשים אלא זיבוך שהכלים עוברים כדי שיוכלו לגלות את הנקודה הפנימית שבהם. והקב"ה בא ולמשה ואמר - 'זו תהיה המציאות. זה לא אומר שאתה עצמך חייב לחטוא אלא שיש בך נקודה פנימית שבכל שניה יכולה לבוא ולפרוץ את העם הזה, היא קיימת, אבל דע לך שאם זה לא הצליח לך - אל תיבהל, זה מנהגו של עולם. אני איתך. ואם זה לא הצליח לך היום תוכל לעשות את זה מחר'. זה אלול, זה לקראת ראש השנה. זו נקודה עצומה שכשתופסים אותה מבינים שזה בעצם זה נס שאני מצליח לפרוץ את ה-"וקם העם הזה וזנה". אנחנו נס! רובו של עם ישראל לא פרץ את זה בהיסטוריה. זה לא אתה, זה נס שהקב"ה עושה בך. וכדי להבין את זה ולהגיע לתשובה, אתה צריך להבין ש-"תמים תהיה עם ה' אלוקיך", וכפי שמסביר את זה רש"י -

תמים תהיה עם ה' אלהיך. התהלך עמו בתמימות ותצפה לו ולא תחקור אחר העתידות, אלא כל מה שיבוא עליך קבל בתמימות, ואז תהיה עמו ולחלקו. (רש"י, שם י"ח, י"ג)

תתמקד בדרך, תאהב את הדרך.

להתנתק מההתמכרות לחדשות

יש היום שתי צורות של התייחסות למציאות המסובכת שאנחנו חיים בה, ושתייהן קיימות בכל אחד מאיתנו, רק שבחלק זה נוטה לצד אחד ואצל אחרים לצד השני. ההתמכרות לחדשות היא הבעיה של כולנו, רק שיש כאלה שכל הזמן מחפשים ברשתות החברתיות 'מה יהיה ביום שאחרי'. הם ראו שמשווח בגימטריא צריך להגיע הערב בשעה מסוימת, ובמקום אחר כתבו שזה יהיה חמש דקות אחרי זה או חמישים דקות לפני זה. ואם ההוא בלבנון מת אז זה יוצא בגימטריא האפשרות השלישית, וכן הלאה וכן הלאה. ויש אפשרות שניה - להתמקד בדרך. איך אומרים? "תהנה מהדרך". דרך בעברית זה לא רק אמצעי אלא זו המטרה עצמה. דרך ה', דרך עץ החיים. אני הולך ומיתמם. אני לא תמים - מי שהוא תמים הוא מקסימום כבש או פרה. יהודי הוא בעל מום שהולך ומיתמם כל חייו. במקור הוא אלוקי, אבל בתוכו מופיעות כל העמימיות והוא פורץ אותן וכל זה הוא תהליך השירה. וכל פעם שיהיה לו קשה -

... וְעֲנֵתָהּ הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְפָנָיו לְעֵד כִּי לֹא תִשְׁכַּח מִפִּי זִרְעוֹ ... (ל"א, כ"א)

שאלתי את עצמי, למה לא כתוב 'וענתה השירה הזאת לפניו לעד שהוא לא ישכח'? והתשובה היא - כי הקב"ה לא מתחייב לי באופן אישי, אלא "כי לא תשכח מפי זרעו". זה תלוי בי - זה יימשך, זה נצח נצחים. כל יהודי - "סוף ישראל לעשות תשובה

השיעור מוקדש לזכות עם ישראל, וישיבי הארץ וחוצה לה, לחזקות ושמירת חיילי צה"ל, להשבת החטופים מחרוזת בשלום, להשבת כל הנפלים לקבר ישראל, לע"נ כל הנפלים על קידוש ה' בארצנו המזרחית ולע"נ ירידתו האהוב בנימין בן שושנה ז"ל, שרה בת קלרה, צילה צירל ב"ר יצחק ע"ה ולהבריל

לרצאת כל הפצועים והחולים ובתוכם עמרם בן איידה חיה, יוחאי יהודה בן סיגל חווה, וליוווג הטון ליעל רחל בת אריאל אסתר תחי'

להקדשת שיעורים ניתן לפנות בחודשת וואטסאפ לענטאל - 054-7500516